

4. Бринчук М.М. Принципы экологического права : монография. Москва: Юрлитинформ, 2013. 208 с.

5. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14.06.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text.

6. Roy E. Cordato, The Polluter Pays Principle: A Proper Guide for Environmental Policy. URL: <https://www.heartland.org/publications-resources/publications/the-polluter-pays-principle-a-proper-guide-for-environmental-policy>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-55>

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «РЕАДМІСІЯ» У МІЖНАРОДНИХ УГОДАХ УКРАЇНИ ПРО РЕАДМІСІЮ ОСІБ

Науменко Н. М.

голова

*Державна міграційна служба України
м. Київ, Україна*

Станом на грудень 2021 р. Україна уклала міжнародні угоди про реадмісію осіб з 37 державами світу [1, с. 203], 25 з яких є державами – членами Європейського Союзу.

Власне поняття «реадмісія» визначається *лише* в угодах про реадмісію з країнами – учасницями СНД, які мають спільний кордон з нашою державою, – маються на увазі угоди з Російською Федерацією [2], Республікою Білорусь [3] і Республікою Молдовою [4]. При цьому поняття «реадмісія» у всіх зазначених угодах фактично є тотожними – це *передача* (в Угоді з Республікою Молдовою – *передавання*; в Угоді з Республікою Білорусь – *процедура передавання*) компетентними органами держави запитуючої сторони і приймання компетентними органами держави запитуваної сторони в порядку, на умовах і з метою, передбаченими певною угодою, *осіб, які в'їхали або перебувають* (в Угоді з Республікою Білорусь – *осіб, які прибули або знаходяться*) на території держави запитуючої сторони з порушенням законодавства цієї держави з *питань в'їзду, виїзду* (в Угоді з Республікою Молдовою – *щодо перетину державного кордону*) і перебування іноземних громадян та осіб без громадянства [2, ст. 1; 3, ст. 1; 4, ст. 1].

Решта угод про реадмісію осіб, в яких Україна є стороною, містять визначення поняття «реадмісія» опосередковано – через формулювання суттєвих ознак процедури реадмісії. Розглянемо ці ознаки детальніше.

Практично усі угоди України про реадмісію виділяють реадмісію власних громадян і реадмісію громадян третіх країн та осіб без громадянства.

Найбільш детально норми, що характеризують умови реадмісії, сформульовані в угодах України з державами – членами Європейського Союзу, іншими країнами європейського регіону та країнами – учасницями СНД.

Угоди України про реадмісію осіб з європейськими державами, які не є учасницями Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18.06.2007 р. [5], зазвичай майже дослівно відтворюють відповідні норми цієї Угоди, і при цьому навіть повторюють нумерацію відповідних статей зазначеної Угоди. Зокрема ця теза стосується угод України про реадмісію осіб з Данією [6], Ісландією [7] та Норвегією [8].

Угода України та Швейцарією про реадмісію осіб від 11.07.2003 р. [9] (яка припинить свою дію з дати набрання чинності Імплементативним протоколом до Угоди України із Швейцарією про реадмісію осіб від 07.06.2017 р. [10, ст. 18]), і власне Угода від 07.06.2017 р. [10] також в основному повторюють відповідні положення Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб 2007 р. [5], однак містять певні уточнення.

По-перше, Угода про реадмісію з Європейським Співтовариством 2007 р. передбачає, що ця Угода поширюється на «осіб, які після в'їзду на територію Запитуючої держави *припинили громадянство Запитуючої держави* й не набули громадянства Запитуючої держави» [5, ст. 2], а обидві угоди із Швейцарією – поширюється на «осіб, які після в'їзду на територію Запитуючої держави *вийшли з громадянства Запитуючої держави або були його позбавлені* й не набули громадянства Запитуючої держави» [9, ст. 2; 10, ст. 2].

По-друге, обидві угоди із Швейцарією деталізують зміст норми, що закріплена у підпункті а) пункту 1 статті 3 Угоди про реадмісію з Європейським Співтовариством 2007 р. [5, ст. 3], і передбачає, що реадмісія поширюється на осіб, щодо яких надано докази, що вони «незаконно прибули на територію однієї з Договірних Сторін *безпосередньо повітряним шляхом або наземним шляхом через територію третьої держави* після перебування на території іншої Договірної Сторони, якщо вони були зареєстровані будь-яким органом влади. Для цілей цієї Угоди «безпосередній в'їзд» означає, що в'їзд

на території запитуючої Договірної Сторони відбувається протягом 5 днів після виїзду з території запитуваної Договірної Сторони» [9, ст. 3; 10, ст. 3].

По-третє, обидві угоди із Швейцарією у підпункті а) пункту 2 статті 3 закріплюють *нову умову*, за якої реадмісія не застосовується, – якщо *«Запитуюча держава в змозі повернути громадянина третьої країни або особу без громадянства до третьої країни у відповідності до умов, зазначених у двосторонній угоді про реадмісію»* [9, ст. 3; 10, ст. 3].

Що стосується угод України про реадмісію з Російською Федерацією [2], Республікою Білорусь [3] і Республікою Молдовою [4], то в цілому усі зазначені угоди містять схожі умови, за наявності яких особа підлягає реадмісії.

Разом з тим у порівнянні з Угодою про реадмісію з Європейським Співтовариством 2007 р. усі зазначені угоди містять *додаткову умову* для застосування реадмісії щодо громадян договірних Сторін, – якщо щодо осіб, які в'їхали на територію держави запитуючої Сторони або перебувають там з порушенням законодавства цієї держави з питань в'їзду, виїзду і перебування іноземних громадян та осіб без громадянства, якщо встановлено, що ці особи є громадянами держави запитуваної Сторони або втратили її громадянство після в'їзду на територію держави запитуючої Сторони і не набули громадянства іншої держави, *або, якщо по відношенню до цих осіб прийнято рішення про відмову в наданні громадянства держави запитуючої Сторони* [2, ст. 2; 3, ст. 3; 4, ст. 2].

Що стосується реадмісії іноземного громадянина або особи без громадянства, то така особа підлягає реадмісії, якщо надано докази того, що вона в'їхала на територію держави запитуючої Сторони безпосередньо з території держави запитуваної Сторони з порушенням законодавства держави запитуючої Сторони з питань в'їзду, виїзду (в Угоді про реадмісію з Республікою Молдова – *щодо перетину державного кордону*) і перебування іноземних громадян та осіб без громадянства [2, ст. 3; 3, ст. 5; 4, ст. 3].

Так само особа підлягає реадмісії, якщо надано докази того, що вона на момент направлення запиту про реадмісію має законні підстави для проживання (в Угоді про реадмісію з Республікою Молдова – *для проживання або перебування*) на території держави запитуваної Сторони [2, ст. 3; 3, ст. 5; 4, ст. 3].

Угода України про реадмісію з Європейським Співтовариством 2007 р. [5, ст. 3] (на відміну від угод України про реадмісію з Російською Федерацією [2, ст. 3], Республікою Білорусь [3, ст. 5] і Республікою Молдовою [4, ст. 3]) містить таку умову для реадмісії

як наявність в особи на момент в'їзду дійсної візи, виданої Запитуваною державою, і в'їзд такої особи на територію Запитуючої держави безпосередньо з території Запитуваної держави.

Крім цього, Угода України про реадмісію з Республікою Молдова [4, ст. 3] (аналогічно з Угодою про реадмісію з Європейським Співтовариством 2007 р. [5, ст. 3]) містить *додаткову* умову для *незастосування* реадмісії – якщо громадянин третьої держави або особа без громадянства на момент в'їзду мала візу або дійсний дозвіл на проживання, виданий державою запитуючої Сторони. В Угоді про реадмісію з Республікою Білорусь ця умова включає *лише наявність дійсного дозволу на проживання*, виданого уповноваженим органом запитуючої Сторони [3, ст. 5]). Зазначимо, що Угода України про реадмісію з Російською Федерацією взагалі *не містить* подібної додаткової умови [2, ст. 3].

Також слід зазначити, що угоди України про реадмісію осіб *зазвичай* містять норму про так звану «помилкову реадмісію», яка означає, що Запитуюча держава приймає назад будь-яку особу, прийнятту Запитуваною державою, якщо протягом певного строку (як правило, від одного до трьох місяців) після передачі такої особи буде встановлено, що вимоги щодо реадмісії були не виконані.

Література:

1. Науменко Н. М. Класифікація міжнародних договорів України про реадмісію осіб. *International scientific and practical conference «Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches»*: conference proceedings (July 9–10, 2021. Wloclawek, Republic of Poland): «Baltija Publishing», 2021. P. 203–206.

2. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про реадмісію. Вчинено в м. Москва 22.10.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_419#Text (дата звернення: 20.12.2021).

3. Угода між Україною та Республікою Білорусь про реадмісію. Вчинено в м. Гомель 26.10.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112_003-18#Text (дата звернення: 20.12.2021).

4. Угода про реадмісію осіб між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова. Вчинено в м. Кишинів 06.10.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_006-17#Text (дата звернення: 20.12.2021).

5. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб. Вчинена у м. Люксембург 18.06.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_851#Text (дата звернення: 20.12.2021).

6. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Королівства Данія про реадмісію осіб. Учинена в м. Копенгаген 16.03.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208_017#Text (дата звернення: 20.12.2021).

7. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Ісландії про реадмісію осіб. Вчинено в м. Нью-Йорк 25.09.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/352_004#Text (дата звернення: 20.12.2021).

8. Угода про реадмісію осіб між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегія. Вчинено в м. Осло 13.02.2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/578_019#Text (дата звернення: 20.12.2021).

9. Угода між Кабінетом Міністрів України та Швейцарською Федеральною Радою про реадмісію осіб, які перебувають на територіях їх держав нелегально. Вчинено у м. Києві 11.07.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756_022#Text (дата звернення: 20.12.2021).

10. Угода між Україною та Швейцарською Конфедерацією про реадмісію осіб. Учинено в м. Київ 07.06.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756_001-17#Text (дата звернення: 20.12.2021).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-56>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРАВ КОРИННИХ НАРОДІВ

Реньов Є. В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного і європейського права
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Питання міжнародної регламентації прав корінних народів набуло особливого значення для України після окупації Автономної Республіки Крим. І не втрачає своєї актуальності вже восьмий рік – зокрема, у минулому місяці у Сімферополі затримали 31 активіста, що в черговий раз обурило усю міжнародну спільноту.